

BÀI 11

QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CƠ BẢN CỦA CÔNG DÂN

YÊU CẦU CẦN ĐẠT

- Nêu được quy định của Hiến pháp nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam về quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân.
- Bước đầu thực hiện được một số quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân.

KHỞ ĐỘNG

Trả lời nhanh

Câu hỏi: Em biết những quyền và nghĩa vụ cơ bản nào của em và của mọi người xung quanh?

Quyền bí mật thư tín, điện thoại, điện tín.

Quyền và nghĩa vụ bảo vệ môi trường.

KHÁM PHÁ

1. Tìm hiểu quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân theo Hiến pháp 2013

a. Thế nào là quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân?

Quan sát hình ảnh, đọc thông tin và trả lời câu hỏi

- Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình.
- Mọi người có quyền bí mật thư tín, điện thoại, điện tín và các hình thức trao đổi thông tin riêng tư khác.
Không ai được bóc mở, kiểm soát, thu giữ trái luật thư tín, điện thoại, điện tín và các hình thức trao đổi thông tin riêng tư của người khác.
- Công dân có quyền và nghĩa vụ học tập.

(Theo Điều 21 và 39 Hiến pháp năm 2013)

- Hình ảnh và thông tin trên đây thể hiện những quyền và nghĩa vụ cơ bản nào của công dân?
- Em hiểu thế nào là quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân?

Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân là các quyền và nghĩa vụ chủ yếu, gắn bó mật thiết với đời sống của mỗi công dân, được ghi nhận trong Hiến pháp; quy định mối quan hệ cơ bản nhất giữa Nhà nước và công dân. Quyền công dân không tách rời nghĩa vụ của công dân.

b. Nội dung quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân theo Hiến pháp 2013

Đọc các nội dung sau đây của Hiến pháp và trả lời câu hỏi

HIẾN PHÁP NĂM 2013 (trích)

Điều 20

1. Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về sức khoẻ, danh dự và nhân phẩm;...

Điều 21

1. Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về đời sống riêng tư, bí mật cá nhân và bí mật gia đình; có quyền bảo vệ danh dự, uy tín của mình...

2. Mọi người có quyền bí mật thư tín, điện thoại, điện tín và các hình thức trao đổi thông tin riêng tư khác.

Không ai được bóc mở, kiểm soát, thu giữ trái luật thư tín, điện thoại, điện tín và các hình thức trao đổi thông tin riêng tư của người khác.

Điều 22

2. Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về chỗ ở. Không ai được tự ý vào chỗ ở của người khác nếu không được người đó đồng ý.

Điều 24

1. Mọi người có quyền tự do tín ngưỡng, tôn giáo, theo hoặc không theo một tôn giáo nào...

Điều 25

Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình,...

Điều 27

Công dân đủ mười tám tuổi trở lên có quyền bầu cử và đủ hai mươi mốt tuổi trở lên có quyền ứng cử vào Quốc hội, Hội đồng nhân dân.

Điều 28

1. Công dân có quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội, tham gia thảo luận và kiến nghị với cơ quan nhà nước về các vấn đề của cơ sở, địa phương và cả nước.

Điều 30

1. Mọi người có quyền khiếu nại, tố cáo với cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền về những việc làm trái pháp luật của cơ quan, tổ chức, cá nhân.

Điều 32

1. Mọi người có quyền sở hữu về thu nhập hợp pháp...

Điều 33

Mọi người có quyền tự do kinh doanh trong những ngành nghề mà pháp luật không cấm.

Điều 38

1. Mọi người có quyền được bảo vệ, chăm sóc sức khỏe,...

Điều 39

Công dân có quyền và nghĩa vụ học tập.

Điều 43

Mọi người có quyền được sống trong môi trường trong lành và có nghĩa vụ bảo vệ môi trường.

Điều 45

1. Bảo vệ Tổ quốc là nghĩa vụ thiêng liêng và quyền cao quý của công dân.

Điều 46

Công dân có nghĩa vụ tuân theo Hiến pháp và pháp luật;...

Điều 47

Mọi người có nghĩa vụ nộp thuế theo luật định.

Công dân có những quyền và nghĩa vụ cơ bản nào theo Hiến pháp năm 2013?

2. Thực hiện quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân

a. Thảo luận các tình huống sau:

1. Thực hiện quyền tự do ngôn luận của công dân, một số trường trung học cơ sở tổ chức lấy ý kiến đóng góp của giáo viên và học sinh vào việc xây dựng trường lớp. Nhiều bạn học sinh băn khoăn, không biết học sinh có quyền tự do ngôn luận hay không? Vì thế, sự tham gia của các bạn cũng khác nhau.
 - Nhóm học sinh thứ nhất tích cực tham gia đóng góp ý kiến với trường về những nội dung liên quan đến học tập của học sinh.
 - Nhóm học sinh thứ hai thì cho rằng đây là quyền của các thầy cô giáo, không phải của mình, nên không tham gia.

- a) Em hãy nhận xét việc thực hiện quyền tự do ngôn luận của học sinh trong trường hợp này.
- b) Theo em, trong trường hợp này học sinh có thể phát biểu ở đâu và phát biểu như thế nào?

2. Nhà ở mặt đường, nên chị Điệp muốn mở cửa hàng bán quạt điện. Chị đã làm thủ tục hồ sơ và được cơ quan đăng kí kinh doanh của huyện cấp Giấy chứng nhận đăng kí kinh doanh. Kể từ khi mở cửa hàng kinh doanh, chị Điệp luôn khai báo và nộp thuế đầy đủ cho Nhà nước.

Em hãy cho biết ý kiến của mình về việc thực hiện quyền tự do kinh doanh và nghĩa vụ đóng thuế của chị Điệp.

3. Nhà máy X chuẩn bị đi vào hoạt động sản xuất nước giải khát. Mọi việc đã được lên kế hoạch cụ thể. Tuy vậy, vấn đề gây tranh luận nhiều nhất trong Ban lãnh đạo nhà máy là việc xử lí nước thải từ hoạt động sản xuất. Có hai ý kiến:

- Ý kiến thứ nhất cho rằng, cần phải xây dựng hệ thống xử lí nước thải để bảo vệ môi trường xung quanh nhà máy.
- Ý kiến thứ hai thì cho rằng, công việc này rất tốn kém, nên có thể xả nước thải xuống dòng sông bên cạnh nhà máy.

Theo em, ý kiến nào trên đây là thực hiện đúng quyền và nghĩa vụ bảo vệ môi trường?

4. T và D có mâu thuẫn cá nhân với nhau từ mấy tháng nay mà vẫn chưa giải quyết được. T quyết tâm hạ uy tín, danh dự của D bằng cách tung tin xấu về D trong trường học. T nói với các bạn trong lớp rằng D học kém, nhưng hay nhìn bài của bạn khác nên được điểm cao. D âm ức và xấu hổ vì bị vu oan, nói xấu, nhưng không biết phải làm gì.

- a) Em đồng tình hay phản đối việc làm của T? Vì sao?
- b) Trong trường hợp này, D có thể làm gì để bảo vệ quyền của mình?

b. Chia sẻ về thực hiện quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân

Các nhóm trao đổi, thảo luận về việc thực hiện quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân theo các câu hỏi sau:

- Là học sinh, các em đã và đang thực hiện những quyền và nghĩa vụ cơ bản nào của công dân?
- Các em đã và đang thực hiện những quyền và nghĩa vụ đó như thế nào?

LUYỆN TẬP

- ① Nghệ sĩ V bị một Facebooker dùng lời lẽ xúc phạm danh dự trên trang Facebook của mình. Điều này đã mang đến sự phiền toái, thậm chí thiệt hại cho nghệ sĩ V, làm ảnh hưởng đến danh dự, uy tín của Nghệ sĩ V.

Trong trường hợp này, Nghệ sĩ V cần làm gì để bảo vệ danh dự, nhân phẩm của mình?

- ② Trường Trung học cơ sở N phát động phong trào vệ sinh bảo vệ môi trường trong trường học và khu vực xung quanh vào một buổi sáng chủ nhật. Đa số các bạn học sinh lớp 6C hào hứng tham gia. Thế nhưng, các bạn N, T và H không muốn tham gia hoạt động này, vì cho rằng công việc ấy không phải là công việc của học sinh lớp 6.

a) Em có nhận xét gì về suy nghĩ và biểu hiện của ba bạn trên?

b) Theo em, học sinh trung học cơ sở có phải thực hiện nghĩa vụ bảo vệ môi trường hay không?

- ③ Biểu hiện nào dưới đây là thực hiện đúng quyền và nghĩa vụ học tập của công dân?

- A. Vân tích cực học trên lớp và làm đầy đủ bài tập ở nhà.
- B. Hưng chăm học các môn yêu thích, còn các môn khác chỉ học đối phó.
- C. Lâm chỉ học được vào buổi tối, còn buổi chiều thì làm việc nhà giúp bố mẹ.
- D. Hà học giỏi nhưng không muốn tham gia các hoạt động học tập trong nhà trường.
- E. Hân học giỏi nhưng thỉnh thoảng lại vi phạm nội quy trường học.
- G. Minh luôn giúp đỡ bạn bè trong học tập.

- ④ Theo em, quyền và nghĩa vụ nào là quan trọng nhất đối với học sinh? Vì sao?

VẬN DỤNG

- ① Mỗi nhóm sưu tầm một bộ tranh ảnh liên quan đến việc thực hiện các quyền cơ bản của công dân, làm thành báo ảnh hoặc tập san của nhóm.
- ② Em tự nhận xét, đánh giá việc thực hiện quyền và nghĩa vụ học tập của mình và trao đổi với các bạn trong nhóm.